

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
talunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen betenként egyszer szombaton, másfél 1^{en}.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnak.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Március.

Népeket ébresztő márciusi szellő,
Jer, fuvallj keresztül nagy Magyarországon.
Legyints meg bennünket szárnyaid hegyével,
Mert elnyom a végső, nagy halálos álom.

Ébressz fel bennünket, márciusi szellő,
Ébresztő szózatod nekünk azt jelentse:
Aki élni akar, az a nép a multját
Se meg ne tagadja, se el ne felejtse!

Vagy mondd, hogy ne szántson, a szántóvetőnek,
Minek szánt? Kinek szánt? Nem arat magának,
A java termését csak oda kell adni
Idegen célokra, idegen bálványrak!

Mondjad, hogy ne szántson, a szántóvetőnek.
Vagy ha szánt: vesse be honfibanatával.
Hadd vegyüljön össze az a honfibanat
A hazáért elhalt ősei porával.

Zán kihajt belőle, tán gyönyörködünk még
Biztató jövődönk bimbózdó virágán . . .
S üzenet is lesz rajt' őseink porától:
Hogy a szabadság, hajh, nem terem magától,
S nem hosszú beszédek, — rövid élet árán!!

Szabolcska Mihály.

Testvér-harc.

„Romlottunk mint a szikla vár
Harcoltunk, mint török tatár.“

A pogány-török sem dult kegyetlenebbül, mint a hogy az országos lelkész egylet daliái harcra kelnek. S mintha nem is a Krisztus aláztos szolgálóinak a dolgairól volna szó: jó falusi fustélyok és sulyos dorongok emelkednek. Testvérharc ez, a legádázabb küzdelem, melyet kétségbeesve szemlélünk a jó ügynek és az igazság mellett a közérdeknek áldozatkész munkásai és a magyar ref. egyháznak jobb jövőre érdemes papjai és gyülekezetei.

Kétségbeesve, mert ha továbbra is ilyen hangon folyik az eszmék tisztázása, nemcsak a lelkészegyesület régen vajudó megvalósítása válik semmivé, hanem még az egyház békessége és a ref. lelkészek jóhírneve is utánna pusztul.

Azonban ide mégis csak nem kerülhet a dolog, hiszen nincsen rá semmi ok.

Hogy az alapszabály tervezetet két derék emberünk, a kik erre megbízást nyertek, elis készítette; az nem megrovást, hanem elismerést érdemel. Hogy ez a tervezet nem felel meg mindenki óhajlásának, az is természetes. Adjon más másat és győzzön a jobb. Még a sokat hánytorgatott 48. XX. t.-c. kimaradása sem árulás, bele kell tenni az alapszabályba, vagy ha úgy tetszik egészen újat kell helyette készíteni.

A lelkész-egyesület dolga nem az alapszabályokon, hanem a lelkészeken és különösen a vezetőkön fordul meg. A baj nem is az alapszabály, hanem az alapítók, a mi egyetlen politikai lapunk féltékenysége és az ügy némely barátainak tulbuzgósága és önfegyelmetlensége.

Igy nem nyerünk csatát. De ezen a hiányon is segíteni fog az egyesület, mely szociális nevelést eszközöl, az erőket testvéri körben kipróbálja, képezi és egy célra egyesíti.

Erre is jó lesz hát a lelkész-egyesület, a melynek ügye iránt most tagadhatatlanul kedvezőtlenebb a hangulat s mely ellen az események hatása alatt mind többen állástfoglalni készek.

Az egyesület barátait önmérsékletre és egymás iránt több elnézésre kérem azért s az eszme ellenzőit pedig a lelkészek körében megnyilvánult elkeseredettségre figyelmeztetem.

Nincs mit titkolni rajta, hogy a nyomor miatt sok lélek meghasonlott. Nem bizik vezetőiben és nem bizik még testvéreiben, azokban sem, a kik tiszta szívvvel és igaz szeretettel segítségére sietnek. Hogy önmagukat és lelki nyugalmukat visszanyerjék, a hivatalos

egyház nagyobb gondjára van szükség, csak a lelkészegyesület megalakítására nézve is, mely a közérdekben is elkerülhetetlen. Különben oda forrnak, a hol biztatást találnak.

De szükségünk van még másra is: az evangéliom erőire, különösen a hitre, a reménységre és a szeretetre, no meg a keresztényi alázatosságra. Ime ezekért kívánczunk egy testvéri szent szövetség után, mely bennünket megépítene és ime ezért tiltakozunk a testvérharc ellen, mely bennünket a kárhózatba visz.

Dr. Ferenczy Gyula.

Rejtélyek.

Rejtélyek vannak . . .

Ha nem keressük is, ott botorkálnak életünkben lépten-nyomon.

Akár rangsorba szedhetnők, mint az állami hivatalokat, azon külömbiséggel mégis, hogy a rejtélyek ranglétráján alól kezdődik a legtöbb fizetés.

Például:

Kisértetek, vagy dajkamesék, az első rejtélyek.
Kártyavetés, az ifjuság kedvenc rejtélyei,
kunyhókban és szalonokban egyaránt.

Kísérleti, tudományos problémák, bennük és kívülünk csak úgy zibonganak.

Társadalmi problémák, kivált a mai szociális elhelyezkedések rejtélyei.

Spiritizmus rejtélyei . . . a szellemek is erősen kopognak és kopogtatnak.

S hogy minden többit elhagyjunk, a legvégső rejtély, a mit Salamon bölcs óta, minden utrakész lélek hangoztat nyugtalan megnyugvással: hiuságok hiusága! . . .

Szóval: rejtélyek vannak.

Ref. egyházi életünk terén is folyvást lábatlankodnak, incselkednek a rejtélyek.

Szándékom néhányat esküdtszék elé állítani, minő rendben vannak okmányaik!?

Kezdem azon, a mit e lap f. évi 2. számának vezető cikkében következőleg olvasunk:

„Kérdésbe teszem, hogy a mostani prot. theologiai akadémiák némely helyen teljesen magukban, minden más akadémiái intézmény nélkül, hasznunkra vannak-e? Én legalább úgy látom, hogy mind a lelkészképzés emelésére, mind a pártikulárizmus szétbontó veszedelmének a leküzdésére, ha nincs magasra vivő gerjedelmünk, és alkotni új intézményeket, megerősíteni a régieket nem vagyunk képesek, — célszerűbb lenne ott és legfeljebb annyi theol. akadémiát fentar-

tani, a hol és a hány egyetemünk van . . . stb. stb.“

Én is kérdésbe tettem már sokszor, — ugy magamba persze, vagy magunk közt szük baráti körben, hogy *mi célból* tartunk mi fel 5 theol. akadémiát ? !

A *célra* fektetem a súlyt, mely célhoz eszközök vezetnek. Mert egyszerű tény, hogy ref. gyülekezeteink számára vezető lelkészeket kell képeznünk. A lelkészek száma a gyülekezetek száma után ingazodik. Nem ördögi mesterség, egy átlagos számot megállapítani az évenkénti szükséges kiegészítés végett. Hiszen ma már bonyolodottabb életjelenségek közt is, biztos talajon vezet a statisztika.

Van-e annak *élettani* szüksége, hogy a magyarországi *egységes* református gyülekezetek részére 5 theol. akadémián neveljenek lelkészeket?

Ha háromban el nem fér, akkor négy kell; ha négyben el nem fér, akkor öt kell, — ezt értem. De ha háromban is elfér, miért kell öt ? ezt nem értem ! Ez egy rejtély.

Okát tudom a *multban*. Egyházunk küzdelmes története okát adja annak, miként alakult *annak idejében* az 5 theol. akadémia. Akkor ugy kellett annak lennie. Az volt *élettani* alapja. A keletkező, majd üldözött reformáció, ott gyújtotta fel világító, melegítő faklyáját, a hol éppen lehetett. Most hatalmas egyének védő, ápoló gondjai alatt, majd a nemzeti fejedelmek bástyája megett, még a török hódoltság is oltalom volt a kegyetlen jezsuita Bécs ellen s így tovább. A történelem mindezekre megtanít.

De megkötheti-e a mult kényszerűsége a jelent és a jövőt ? Még a folyam is elhagyja ágyát s új medret ás magának, amerre szabadban folyhat ; még az élő fa is elhagyhatja földét s áthelyezkedhetik dusabb talajba, van rá példa. Az élet élni akar s életföltételeit keresni nemcsak joga, sőt kötelessége. Ha mi, magyarországi református egyház nemcsak papiroson, hanem tényleg is egységes vagyunk, vagy lenni akarunk, ez egység szerint lehet, sőt kell berendezkednünk.

Tudom én azt, számtalanszor tapasztaltam, hogy nagyhorderejű közdolgok útjában sokszor kicsinyes személyi indokok, kényelmi, vagy hiúsági szempontok állanak akadályul. Sokszor eszembe jut ilyes kérdésnél régi diákéletemből egy dolog. Tuzséron vakációztam, a haló porában is áldott emlékü Simon Ferencz papcsaládnál s gyakran sétálgattunk a gr. Lónyay-kerten átvonuló tisztatöltésen s egy helyen gyönyörű két lombos fa, nagy kanyarodóval be volt kerítve a tisztatértől, holott rendes körülmények között be-
ől esett volna a tisztatérben, de a gróf urnak

volt módjában, hogy megmentse kedves fáit, bár ez nagy költségbe kerülhetett, — azt hiszem a társulatnak. Hát így nőnek némely fák, ha nem is az égig, de utban akadályul.

Közegyházunk lelkész-szükségletének kielégítésére bőségesen elegendő volna 3 theol. akadémia Debrecenben, Budapesten, Kolozsváron. A pataki és pápai theol. akadémiák összes vonatkozó anyagi erejét megosztva a megmaradó hárommal, sokkal gyümölcsözőbb befektetés volna mint így. A két gimnáziumnak is hasznára volnának az ottmaradt helyiségek. Ugyis untig hangoztatjuk szegénységünket, szükségünket, tel kellene tehát használnunk minden alkalmat és körülményt, hogy segítsünk magunkon és ne kunyoráljunk folyvást az állam kasszájánál alamizsnáért. Ha a magunk szükségét néznénk, nem szorulnánk a más tarisznyájára, de be kell vallanunk, még ma sem értünk a nekünk odattelt talentumok kamatoztatáshoz. Anyagi, szellemi és erkölcsi erőinket, összetartó, együttműködő építés helyett, apró csetepatékban fogyasztjuk, vagy a hiúság vásárában hivalkodunk.

Szóval : rejtélyek vannak !

Felmutatok egy másikat, a mely fölött szintén sokszor tépelődtem s bevallom gyengeségemet, nem tudtam hozzá kulcsot találni.

Református tanáraink református szelleméről. életnézetéről van szó.

Folyvást hallom visszazengeni Dócy Imrénének a zsinaton elmondott, idevonatkozó dorgatóriumát, melyet nem régen dr. Kristóf György is helyeslőleg idézett e lap f. évi 2-ik számában. Hadd idézzem itt is vissza, mert ezzel a dorgatóriummal akarok szemben állani.

„A ref. tanügy barátja nem szabadulhat meg bizonyos elkedvetlenítő, lehangoló hatástól, ha a prot. tanárképzésre irányuló törekvés 30 évi adathalmazán végigtekint.

Tett-e a magyar kálvinista egyház, az utóbbi 30 esztendő alatt *egyetlen lépést arra, hogy középiskolai tanárságunkban prot. szellemet ébresszen, keltsen és képezzen!* Ha van a magyar középiskola tanárságában prot. szellem, az van a magyar ref. egyház minden ingerentiája nélkül, az van a magyar ref. egyház indolentiája dacára, tanárainkban . . . kipusztulóban van, csak ir-magnak található néhány olyan professor a mi iskoláinkban, a kik a régi kálvinista iskolában és szellemben növekedtek.“

Ehez még idézek, idéznem kell Dr. Ferenczy Gyula cikkéből a f. évi 2-ik számból, a mint következik : „Az embernek, hogy tökéletes életet élhessen, hogy tehetségét érvényesíthesse, elkerülhetetlenül szükséges a körülte levő természetet és a társadalmat ismernie. Ennek az is-

meretnek a megszerzésére, a gimnázium alig nyújthat valamit. Ez a középiskola nem küzdő, hanem pihenésre tért osztályoknak, fajoknak való. Nálunk mind a magyarságra, mind a református egyházra nézve nem azt adja, a mire nekünk szükségünk vagyunk s nem is tartja fenn nálunk csak a mozdulatlan és a mi fő: képzett, erős és tekintélyes tanárai, a mit újra hangsúlyozok.

Itt is egy-egy rejtély:

Református Közzsellem! Hogy ezért és ennek a református tanárságban fenntartásáért, képzéséért, egyházunk ez utóbbi 30 év alatt egyetlen lépést sem tett.

Nem értem tisztán, csak gyanitom a tárgyat. De oly fontos ez a tárgy, hogy érdemes a rejtélyhez kulcsot keresni. Egy vád volt a Dóci részéről, hogy az egyház nem adott pénzt tanárközpő létesítéséhez, sőt nem fizeti megfelelően tanárait sem, a mely ok miatt, sok jó erő átmegey állami iskolákba. Innen a református közzsellem hanyatlása, az egyházhoz való hűség meglazulása, prot. tanárainkban.

Nem fektetek arra súlyt, hogy ezek szerint a protestáns közzsellem tisztán pénzkérdés, mihez képest a pápának és püspökeinek kellene telítve lenni prot. közzsellemmel, mert hiszen azok elég jól vannak fizetve. Mondom, erre nem tekintek, sokkal fontosabb rejtély vár megoldásra: *honnan indul ki a prot. szellem?* hol árulják és kik árulják e drága világitóolajat hamisítatlan minőségben?

Középiskolai nevelésünk *eredményét* jellemzi Dr. Ferency Gyula. Sőt, mintha olvastam volna én ilyenféle eredményekről, éveken át, a Dóci felügyelő ur évi jelentéseiből.

Minden ember van olyan a milyen szellem. A mustármag legalább. Hol fejlődik ki? hol nyer irányt-e mustármag? Bizonyos, hogy *csak* az iskolában! Elkezdve a népiskolától, fel a középiskolán át. És ha nincs prot. közzsellem, kik ennek *elsősorban* okai!

Aztán, nevelésünk egyedüli célja: az igazság. Azért küldtek engem iskolába, valamikor, azért küldtem én gyermekeimet, hogy az élet igaz utaira vezessenek. Ha a tudomány nem áll az igazság szolgálatában, akkor a leggonoszabb szemfényvesztés minden iskola. Áldás helyett átok és csalás. Okos emberek hangsúlyozzák, hogy a tudományt magért kell becsülni és szeretni. Valamikor — régen volt, tán igaz se volt, prot. tanárok, papok, gályákra is mentek a protestantizmus igazaiért, szóval: az igazságért.

Ez így egy rejtély, énelöttem legalább.

Untig olvastam és hallottam, hogy közzsel-

lemünk az iskolai műveltség eredménye. *Hát ez nem áll!*

De hát akkor hol alakul a prot. közzsellem? Ha iskolázott, művelt okos emberek nem terjesztik, akkor hol és kik tenyésztek?

Bárhogy keresem a kulcsát, nem találok. Magamban gondolok valamit. Ezt gondolom: Nagyon is *csak* a kenyérré vetettük magunkat. A szellem, akár protestáns, akár nem protestáns, nem sokat nyom a latban. Ha módjában van valakinek, hogy válogasson, nem a munkára néz, hanem a díjazásra. A pályázati hirdetéseknel döntő szerepe van a fizetési öszszegnek, Vagy nem így van?

Aztán, gondolom magamban, *ki az a református egyház?* aki egyetlen lépést sem tett a középiskolai tanárság református közzsellemének fejlesztésére! keresem ezt a református *egyházat* hogy szeme közzé nézhessek. A magam gyülekezetét ismerem, személyszerint, névszerint. Ezek közzül egyetlen egy sem ref. egyház. Végigmegeyek így gondolathban, nagyszámu gyülekezetben. Egyik sem református egyház. Ezek nem is tudnak az ilyen dolgokról. Középiskolai tanárokról sem tudnak. Egynémelyik ha taníttatja fiát gimnáziumban, csak annyit tud, hogy fizetni kell különböző cimeken, de hátha elkölti is vagyunkáját, fia kitanul és megél dolog nélkül. Mert ez a célja, tessék meghinni, hogy ez a célja, hogy fia éljen dolog nélkül. Egyebet nem tud a középiskoláról annyival kevésbé protest. közzsellemről.

Ez a való élet. A többi betű, hang.

Gondolom tovább: a református egyház, látható megbizottaiban, az egyházmegyei, kerületi gyűléseken, újabb időben a konventen és zsinaton. Itt mindenütt az okos emberek, tehát a tanárok is állanak elöl, kik tudják legjobban mi az a református közzsellem? Hát ezek az okos emberek, akiknek életében legjobban látható a református közzsellem! Hol vették az okos emberek református szellemöket? Hát az iskolában!

Vagy nem az iskolák irányítói a református közzsellemnek? Ugy kell lenni, hogy nem azok, mert ha azok lennének, úgy irányítanák a közzsellemet, hogy minden iskolázott prot. ember, első vonalon, nevelő intézetei érdekében teljesítené köteleességét.

Vagy nem jól gondolkodom?

Ha pedig jól gondolkodom, egy újabb rejtély áll elöttem. A „Sárospataki ref. Lapok“-ban éppen most elmélkedik Ellend József tanár ur a középiskolai növendékek 1905—6 évi értesítőnek eredménye felett. Elmélkedésének végeredménye, sajnos, nagyon lehangoló. Itt csak az

érdekel, hogy a mi református középiskolánkba járó növendékek között, majd 41% más vallású. Abban nyugszunk meg, a más vallásuakra fordított óriási terhünkre nézve, hogy ezek a más vallásuak, a mi iskolánkban, legalább tiszta prot. szellemet sajátítanak el.

Hogyan? Mikor a magunk felekezete sem találja ezt meg a magunk iskolájában?

(Folyt. köv.)

Andrássy Kálmán.

Az új énekeskönyv ügyéről.

Nagytiszteletű Szerkesztő Ur!

Becsés lapjának legutóbbi számaiban Inkognitó Dr. Baltazár Dezső és Seprődy János nevek aláírásával az új énekeskönyv ügyében több cikk jelent meg. Én anélkül, hogy ezekre helyeslő, akár helyreigazító nyilatkozatokat akarnék tenni, melyre egyébként sem erőm sem illedelmes jussom nincsen, csupán belső lelkesedéstől és a dolog iránt nemesebb gondolatoktól eltelve indultam, hogy a levél alakjában ép alkalmilag nyomtatékosan hangsúlyozzak egyet és mást. Teszem pedig azt gyermeki kötelességemből is és annyival is inkább, mert úgy hiszem tradíciókat fűzök tovább, amikor idegenbe szakadva, úgy szólván az édes anya kebeléről, sietek itt a kies kis Erdélyben vett tapasztalataimat elmondani s ha van benne valami jó, azt a régibb hazám javára, vagy ami mindegy, azt képviselő egyik kiváló lelkes tanárának elbírálására bocsátani. Méltóztassék tehát megengedni, ha kevéssé Klio mezejéről most Kalliope mezejére lépek át s ha tévedtem felvilágosítani, ha hibáztam, figyelmeztetni szíveskedjék.

Még mielőtt tulajdonképeni célomba kezdnék, legyen szabad egy anekdotaszerű dolgot elmondanom. Régebben, a mikor a debreceni végzett tógátusok még sürjebben kereshették fel a külföldi egyetemeket, szokásban volt, hogy elindulásuk idején bizonyos formások között ígéretet kellett tenniük. Ez az ünnepélyes ígéret pedig nem vonatkozott másra, mint arra, hogy egy és más külföldi szerzőktől megjelent hiresebb munkákat beszereznek s hazajövetelük alkalmával ezzel fogadják köszönteni a főiskola anyakönyvtárát. Igaz ugyan, hogy a pénzt kuporgató diák ezen úgy segített, hogy a legolcsóbb könyveket vásárolta meg, amiért aztán az a furcsaság is megtörtént hogy 5-6 diák szakasztott azt a könyvet hozta egy és ugyanazon időben és a főiskola már valóságos bizományos lett némely munkákból, de más oldalról az is való, a legértékesebb külföldi munkák így kerültek a főiskola könyvtárába s a mint ez volt az alapja, úgy ma ez a magva annak. Ha a tradíciókat én másképpen fogom is fel, mindazonáltal könnyen megeshetik, hasonló hibába esem én is, amikor tudott dolgokat hozok elő.

Az üdvözlés hangján kezdek, amikor Dr. Baltazár Dezső urnak, az új énekeskönyvi bizottság előadójának tervét, különösebben egy részét a lehető legyszerencésebb gondolatnak találom. Értem ez alatt a magyar és erdélyországi énekeskönyvek egyesítését, mint a mely által mindakettő nyer és merem állítani, nemcsak a tartalmát, de a dallamot illetőleg is. Én megle-

hetősen ismerem mindkét könyvet s így abban a helyzetben lehetek, hogy párhuzamot vonhassak a kettő között s kimutassam, mint nyőr az egyik és mint a másik, ezuttal azonban csak arra akarok kiterjeszkedni, mi az, a mit specifice Magyarország nyer. Mert örökké szép felségesek maradnak az erdélyi énekek, a melyeknek jellemzésénél én abból indulok ki, milyen hatást gyakoroltak reám.

A dallami részről szólva, előbb azt mondhatom, nem tulozok a mikor több erdélyi éneket oly utólérhetetlennek tartok, a melyet egyik-másik magyarországi ének dallama meg sem közelíthet. Hogy ez érzésemet indokolhassam, utalok azokra a motívumokra, a melyek az erdélyi énekek fősajátságait teszik. Ezek pedig a mely vallásos érzés, a hazafiság, a multak emléket és a jelen küzdelmeit feltüntető vonások, a dallam tösgyökeres magyarsága, komoly ünnepélyes volta. Egyenként tárgyálva rájövünk, hogy mindez nincs másképen, sőt egyedül csakis így lehet.

Erdélyben a dallamban is úgy megnyilvánuló mely vallásos érzés egész természetesen fejlett ki. Hiszen Európa országai között első volt, melyik minden vallásfelekezetének szabad vallásgyakorlatot biztosított, ahol tehát az ország törvénye is a lelkiismeret szabadságát, vagyis kinek-kinek saját hitbeli érzését igyekezett megvédeni. Nem csoda most már, hogy ki-ki önként követhette meggyőződését, ha valakit elfogadott, vállalta is azt szívből-lelekből. Es különösen áll ez a hely. hitvallásuakra. Mert az ő hitökön levő fejedelmek viték azokat a nagyszerű vallásháborukat, a miknek minden győzelmében az ő lélekben és igazságban imádott Istenök hatalmas ujjait látták. Hogy ne teltek volna be hát hittel, reménységgel, hogyne vert volna mélységes gyökeret lelkökben a vallásosság? Felesleges bizonyítanom, hogy ez érzés a dallamba is beleszivódott s hogy ez a motívum nem enyészett el, hanem átjött nemzedékről-nemzedékre és ez csendül ma is fel az énekekben. Ezért van aztán, hogy mikor e kedves hangok érintik a fület, ugyanakkor egy sajátos belső érzés vesz erőt rajtunk és azt juttatja eszünkbe, nincs szebb nincs felségesebb, mint Istennek imadásában olvadni át az emberi léleknek.

Világos az is, hogy egy magyar embert nem hat meg idegen nép melódiája, mert bármilyen nép legyen is az, benne sohasem találja meg a maga sajátos érzéseit, vonásait. Oh de nem így az erdélyi dallamok, a melyek tösgyökeres magyarosak és a melyek épen azért azt a felséges hazafias érzést kölcsönzik, hogy meg és magával ragadják a lelket, s mintegy elvonultatják szemei előtt, mennyi kitartással, hittel, erővel kellett küzdeniök, míg magukat töröknek, németnek mócnak garázdálkodásától meg tudták őrizni. Magyaros hogy ne mondjam kurucos hangközök ütök meg a fület a LXVI. dicséretben. És mikor e hazafias érzés épen a tőle telkeltett mulandóság s a jelenre elhozás érzetével kapcsolódik: oly, de oly édes odaadást, a léleknek oly teljes valóját viszi Isten elé! A zsidó kántorok választásáról jól tudom, a főnézpont az szokott lenni, miként képes egyik vagy másik az ezeréves multat keservével, dicsőségével és a leendő, eljövendő nagyságát is, visszatükröztetni. És nem tagadhatjuk, hogy mi reánk is nagy hatással vannak azok. Hát még a saját magunké, mint a milyenek az erdélyi dallamok, s a milyen XC Zsoltár, mely verévé vált a kálvinista magyarnak?

Tagadhatatlan, hogy e két fősajátság az, ami oly széppé teszi az erdélyi éneket s előnye az, hogy ben-

nők a hazafiság is hozzájárul az érzés fokozásához. A többi felköltött reminiscenciák már mind csak ezeknek járulékaik, de hogy megvannak az tény. Ezek pedig a mult és jelen gondteljes idők sulya. És nem ám rajongás ez a tuzásban, hanem folyton folyvást visszacsengése azoknak a kedves bus dallamoknak. Mintha viszhangja lenne valamely elhangzott éneknek, mit visszavernek a bércek s nem engednek tova, hogy benne csak az erdélyi lássa feladatának terhét, mintha-mintha eszébe juttatná a földet, hol ma is küzdelem, véres csata folyik, mert a régi nem enyészett el; s mintha a mult emlékei és a jelen harca után egy edesebb jövő várakoznék már a küzdőkre! És ne úgy tessék gondolni, az ujság varázsa volt ez, mert máskor is és ma is ugyanaz a hatása van reám. S mi tudjuk, hogy a fajok harca terén, a hol épen a kálvinista vallás védőbástyája a magyarságnak, mindez nagyonis érthető.

Ha a haza, a vallás, a mult s a jelen küzdelmei így tükröződnek vissza az erdélyi énekekben önként következik, hogy annak komolynak, nemesnek, ünneplésnek is kell lenni. És az igazi magyar temperamentum nyilvánul abban is, hogy nem énekel sem magas, sem mély hangokat, hanem keresi méltóságához leginkább illő arany középutat. Mert a valóságos magyar természet nem is volt soha, még csak távolról sem könnyelmű. Benne mindig fokozottabb mértékben volt meg mint szomszédaiban, az északiakat jellemző komolyság és a délnek vidámteljes lelki állapotát is úgy tudom felvenni, hogy a kettő a legszebb harmonikus egészben olvadt össze. Ezért oly ártatlanul kedvesek a mi dalaink s ez látszik meg az erdélyi énekeken is. S látja is az ember, a mint a vallásért, hazája földjéért, nemzetiségeért való küzdelemben majd az egyik s a már alig remélt boldogabb jövőben majd a másik csillámlik fel. Mert átka az a magyarnak, hogy nemcsak a multban, s jelenében nem lát jót, hanem a jövője is olyan bizonytalan már. Talán-talán azért oly meghatók az erdélyi énekek, mert ilyen hangulatot képesek kelteni.

És a szépnek örök főismertető jele, hogy egynemű legyen, méltán benntaláltatik az erdélyi dallamokban. Mert ám a melizmák korántsem kanyargatások, sőt csak itt van az a helyén az erdélyi énekeskönyvben, hol az érzés nagyságát vagy a bunak mélységét fejezik ki.

Talán legjobban volna ez hasonlítható egy pász-torkürthöz, mely a mult keserveit és dicsőségét áthozza a jelenbe s mert így s mert magunkat látjuk benne: azért olyan felséges. A magyar és erdélyországi énekek mintha úgy viszonylanának egymáshoz miként egy sík vidéken elhangzó dal és egy bércek ölen énekelt ének. Amaz elenyészik mihamar utóhang nélkül, csak futólagos felmelegedést, érzést ad, emez bánatosan visszhangzik s a lélek minden rezgését, bánatot, örömet, reményt kifejezésre juttat. Szóval ódonabb, bánatosabb az erdélyi, a magyarországi mintha újabb, derültebb lenne. Természetesen, mindez csak egy teljes gyülekezeti éneklésnél tapasztalható így és nagy része van benne az orgona letételnek is, mely hiven kíséri az ének dallamainak intencióit. Ez is egyszerűbb, mint a magyarországi és ebben is nagy erő rejlik.

Mikor én először hallottam az erdélyi gyülekezeti éneket, leirhatatlan hatást gyakorolt rám s úgy gondolom, minden zeneileg kevésbé műveltebb lélekre is. Mert az a két hatalmas momentum: a haza és a vallás olvadt ott egybe elsőben s úgy éreztem magam, mint akinek szive-lelke valami csodálatos erővel telik meg. E kitünő hangú énekek a XXX. dicséret, hol a mély vallásos érzés az ünneplésséggel, LXVI. hol a mult

reminiscenciái a hazafias érzéssel, mindkettőben pedig igaz magyarsággal jutnak kifejezésre. Jó magyaros még a XCI és LXX. dicséret. De a mire én főszlyt helyeznék és okvetlenül bevennem a dallamok sorába a XXX, LXVI. dicséret mellett méltán helyet foglaló XIII. XXXIV. CI. dicséretet és a CXLVI. zsolnárnak erdélyi dallamát. S bátor vagyok a figyelmet felhívni az erdélyi CCXIV. ének dallamára is, amely voltaképen nem egyéb, mint *Haydín* egy darabjának c. dur vonós négyesének részlete. Igen, kevés dallamot alkotott át az erdélyi, de jót és azért olvasztják oly szépen egybe a vallásos érzést a magyar érzéssel. Mintha tehát énekekben tulajdon céljuk: megoltalmazni az őshitet és a magyarságot, jutott volna kifejezésre. Vajjon Magyarországnak nem ez volna a célja s nem lehetne ezt a hazafias motivumot inkább való bekapcsolásával az énekekbe, intenzivebb érzéssé erősíteni.

Bizonyára lehet és kell is.

Az énekek tartalmi részével csak keveset foglalkozom, meg kell vallanom, hogy az nem annyira gazdag, változatos, mint a magyarországi. Ez azonban korántsem teszi azt, hogy silányabb is. Sőt inkább úgy áll a dolog, hogy a mi van, az versenyzik tartalmilag is a hasonló nagy magyarországiakkal. És én ennek tulajdonítok egy fontos körülményt. Nevezetesen azt, hogy a nép az erdélyi énekeket megszeretve, abból ma is többet tart használatában a szomszédos megyékben, sőt távolabb is pl. Felső-szabolcsban, tehát a magyarországi részek egykori megyéiben. Nincs semmi okom, hogy ezt a régi kapcsolatnak tudjam be, hanem kizárólagosan csakis az énekek szépségében rejő erőnek tulajdonítom. Ugy gondolom, hogy a két énekeskönyv egyesítését ez is csak támogathatja. Ilyen énekek pedig különösen a „Szükölködünk“ és a „Mindenható leborulva...“ kezdetűek, mik jóllehet könnyveikben nincsen, mégis megtanulnak és firól-fira adnak. Az erdélyi énekek eszerint tartalmilag is mély vallásos és magyaros érzésről tanuskodnak.

Végére jutottam azoknak, amitt elmondani akartam s így már bizonyos következtetést is vonhatok. Az erdélyi énekes tartalmilag nem annyira gazdag, változatos, mint a magyarországi s az egyesítésnél így e tekintetben csak nyér. Viszont a magyarországi meg nyér dallamilag, a mikor jó magyaros, hazafias érzéseket keltő énekeket vesz át. Mert ez utóbbiban kevesebbet produkált ugyan az erdélyi, de az által, hogy jót, előtte áll a számban fölényesnek. Ez pedig nekem egy elvi kijelentésemhez adja meg a kulcsot. Nem a dallamok sokfélesége, hanem jósága adja az erőt. És ne csak modern zenéjű énekeket akarjunk csupán az új énekeskönyvben, hanem főként és első sorban a magyaros hazafias motivumokkal rendelkező dallamokat. Mik vagyunk mi? Nemde magyarok! Legyenek tehát énekeink is nemcsak modernnek, hanem magyar zamatúak is. A Kálvinista vallást magyar vallásnak hívják. A magyarság mutatkozzék ne csak a hitrendszerünkön ezután, hanem dallamainkon is. Mert hogy ha ilyen magyar momentumos elemek párosulnak vallásos érzésre indító elemekkel egy dallamban, származik igazán fenséges valósággal művészi, a lelket-szívet az előbbinél százszor jobban megindító éneklés. A hazafias momentum szerfölött felhasználható az érzés felketéséhez. A kálvinizmus pedig mindig össze volt forrva a magyarság érdekeivel, jusson hát ez kifejezésre énekeinkben is. Ilyenek és ezt mutatják az erdélyi énekek.

Még csak egyet. Milyen praktikus volna, ha egyseges liturgia szerint az új énekeskönyvben most már

a textus felvétel előtti éneket is kellene felvenni. Ennek a célszerűségéről melyet Erdélyben méltányolnak is, nem is szólok. Szives bizalmát Nagytiszteletű szerkesztő ur megköszönve, maradok teljes tisztelettel.

Kolozsvár.

Halász Domokos.

Bocskay temetésének 300-ados évfordulója.*

Kerek 300 esztendővel ezelőtt, egy fejedelmi temetésnek gyászpompája vonult végig Kassa város fő-utcáján. A székesegyház gyászba öltözött falai között elhangzott bus énekek és gyászbeszéd, a nagy szabadság-hős-fejedelem, Bocskay István elhunytát siratták. De sirt az egész utca, zokogott a város, gyászolt az egész ország, hogy elveszítette, és pedig oly korán veszítette el legnagyobb fiát. A méltó gyász meghatóan nyilvánult a halotti bucsuztató eme szavaiban: elvesztettük vagy inkább a boldogok örök hazájába előre-bocsátottuk Erdély felséges fejedelmét, Isvánt, minden idők és minden emlékezet záratlan hősét, kinek dicső erényét soha sem fogja elborítani a feledés, joggal nem tépheti meg a leggonoszabb irigység sem és nem fogja kitépni az emberek szívéből soha semmi fele idő, bármennyire megemésszen is minden dolgot.

Bocskay nagyságát csakugyan nem temethette el a letűnt három század forgataga; dicső alakja, tiz emberöltő váltakozása után, mind nagyobb, mind élesebb világításban áll előttünk. A ködöt, melylyel az elfogultság egykor kedvtelve homályosította el alakjának igaz vonásait, a történeti igazságszolgáltatás napja immár teljesen eloszlatta. Ma már ellenmondást nem tűrő bizonyossággal megállapította és hirdeti a történettudomány, hogy Bocskay egyike a legnagyobb magyaroknak.

Különösen három mozzanatot kell Bocskay nagy alkotásaiból kiemelni.

Az első annak az alkotmányjogi elvnek kategorikus hangoztatása, hogy a törvényhozás csakis a király és a nemzet összhangzó akaratnyilvánulásának eredménye lehet;

a másik a vallásszabadságnak a magyar államot eltető és igazgató alapelvek sorába való beállítása;

a harmadik a hajduság letelepítése, a rendi sorompók közé felvétele, mely egyttal az újabbkori demokráciának hajnal hasadása.

Nekem úgy tetszik, hogy Bocskay István most, három század elmúltával is szól hozzánk, az ő hű magyar népéhez. Int bennünket hazánk önfeláldozó szeretetére, az alkotmányos király iránti hűségre, nyelvünk és törvényeink megtartására és oltalmazására, a kölcsönös vallási türelemre, a szép egyességre és atyafiúi szeretetre. Vajha mindnyájan és mindenütt meghalának és követnők intő szózatát!

Révész Kálmán.

* Bocskay István fejedelem temetési pompája 1607. febr. havában kezdődött Kassán és a gyulafehérvári temetéssel ért véget, hová a testet Zemplén, Szabolcs, Bihar és Szatmár megyében keresztül lassu menetben vitték. Erről a temetésről Lencz Géza mezőturi lelkész irt egy nagyobb dolgozatot; az ő monografiája és Révész Kálmán, illetve a kassai Kazinczy kör emlékfüzete folytatják és viszik tovább a mult év május havában megkezdődött 300-ados ünneplést melyre hajduböszörményi szobor leleplezés e május végén vagy jun. hó elején fogja feltenni a koronát.

KÖZÉLETÜNK.

Kérő szózat.

Testvéreink az Urban és Hazánk szeretetében! 1848—49-iki „Honvéd vértanúk“ emlék-oszlopával — a község nyugati oldalán — jelölve, tehát történelmi nevezetességű helyen, Kolozsvár sz. kir. keleti szomszédságában fekszik kis községünk: Szamosfalva.

Községünk 1645 lélek száma közül csak 390 magyar, s ebből is csak 233 református alkotja a szamosfalvi ev. ref. anyaegyházközséget; a polgári község túlnyomó többségét, tehát oly nemzetiségek képezik, kik nem beszélnek nyelvünket, nem értik nemzeti aspirációinkat.

Hiveink nagyobb számát a helyben lakó, nagyobbára szegénysorsu, de törekvő magyar földmivesek alkotják, a csekélyebb részét pedig a helyi és szomszéd oláh községekben és szórványokban lakó idegen felekezetű nagyobb birtokosok és bérlők cselédei teszik ki.

Tehát szegény; . . . s mondhatni még ifju, kezdő ezen egyházközség s fájdalom. már is nagy veszély fenyegeti további fennmaradását: 1860-ban szerzett s 1888-ban — a régi vízenyős és omladozó alapon, részben kőből, részben téglából s az építkezéseknél szokásos kötések nélkül — átalakított templomának nyugoti fala meghasadt, — melyet a mérnöki szakvélemény utasítása értelmében — gyors intézkedés folytán kell helyre hoznunk, hogy templomunkat a teljes összeomlástól megmentsük.

Templomunk — eltekintve attól, hogy a két csaknem iskolacsengőhöz hasonló haranggal ellátott fatornyocskáján is már mindennap fenyegetőbben látszik a lezajlott esztendők romboló nyoma — hivei csekély számának dacára is oly kicsinynek bizonyult, hogy hivatásuk csak részben képes befogadni, az urvacsora kiosztására pedig csaknem teljesen alkalmatlan.

Templomunk renoválása és kibővítése tehát elodázhatatlan életkérdéssé vált.

Ez életkérdés megoldásához szükséges fedezett előállítására pedig a saját erőnkől teljesen képtelenek vagyunk; lelkész állomásunkat is csak állami segítséggel tudjuk fenntartani; egyedül csak 44 fuvarunk és 72 kézi napszámnak az, a mit adhatunk s a minek segítségével összerakhatjuk majd azokat a homokszemeket, melyek összerakására a nemes szívű emberek könnyűlele adhatja meg munkakedvünket csupán!

Oh! jöjjetek hát segítségünkre mindnyájan, kik testvéreink vagytok az Urban és édes Hazánk szeretetében jöjjetek, mert segítségetek nélkül egyházunk további fennállása megszűnik és megszűnik vele együtt itt a magyarságnak is egyik — kicsiny ugyan, de mindez ideig nemzeti missiót teljesítő védbástya is, melynek romjai felett az „elnémult harangok“ mindig szívet tépő keserű emléke fogja Kolozsvártól—Vászútig fennen hirdetni, hogy a magyar társadalom közönye itt is egy magyar templomot s ezzel együtt egy darab magyar földet hantolt el.

Egy magyar templom s ezzel együtt egy darab magyar föld megmentéséről van tehát szó kedves olvasó!

És mi hisszük és reméljük, hogy az „elnémult harangok“ szomorú sorsa itt nem fog ismétlődni, a míg csak él magyar e hazán, míg bizhatunk mindazoknak szeretetében, kik önértettel valljátok magatokat

Árpád unokáinak s a kik őszintén óhajtjátok, hogy zengzetes magyar nyelven imádhassák utódaink Istenüket.

Felemeljük hát kérő szavunkat mindazokhoz, kik gazdagok vagytok a hitben és jó cselekedetekben, kik szeretitek e vérrel megszentelt édes hazát, kik hiszitek és valljátok, hogy nyelvében él a nemzet.

Oh hallgassátok meg kérésünket!

Nyissátok meg sziveiteket, hiszen „szívből fakadnak az élet forrásai.” Nyissátok meg kezeiteket is, mert nem minden, a ki mondja Uram, Uram, megyen be Istennek országába, hanem a ki cselekszi is a mennyei Atya akaratát.

A szeretetnek szent Istene melegítse fel sziveiteket, hogy fakadjon azokból áldás és siker, a nemzetiségek nagy tengerében élő, ezen kicsiny magyarság megmentésére!

A szamosfalvi ev. ref. egyházközség nevében és megbízásából.

Szamosfalván, 1906. március hó 2-án.

(P. H.)

Lánárt János, Muzsnai Miklós Tokay Ferenc,
ev. ref. lelkész.

Vincze Gyuri, Lénárd János, Lénárd Ferkó
presbyterek. sz. gondnok. presbyterek.

* * *

3180—1906. szám.

Szamosfalvi ref. egyházközségünk fennebbi kérését a nemes adakozó közönség hazafias pártolásába ajánljuk.

Dr. Sárkány,
elnök.

Makkay János,
számvevő.

* * *

Midőn a szamosfalvi ev. ref. egyházközség fenti kérését közzéteszi, egyuttal tisztelettel kéri mindazon püspöki és lelkési hivatalokat, valamint a gyűjtéssel megbízott vagy adakozás végett megkeresett egyes személyeket, erkölcsi testületeket, pénzügyeket, — hová az egyház fennközölt kéréséhez mellékelte gyűjtő-ívek megküldettek, hogy azokat lehető rövid alatt Szamosfalvára, u. p. Kolozsvár, bármi csekély adomány-nyal avagy üresen is, visszaküldeni kegyeskedjenek, annál is inkább, mert az egyházkerület mélt. Ig. tanácsának idevonatkozó rendeltében megszabott pontossággal és határidő keretein belül az elszámolás csak úgy eszközölhető, ha a gyűjtőívek azok részéről is visszaküldetnek, a kiknek talán nincs szándékukban — vagy a kik egyáltalán nincsenek abban a helyzetben hogy adakozzanak.

Az ev. ref. egyházközség nevében.

Szamosfalván 1907. II. 18-án.

Kiváló tisztelettel:

Muzsnay Miklós,
ref. lelkész.

A nagykarolyi ev. ref. egyházmegye rendkívüli közgyűlése.

Mátészalkán márcz. 6-ikán.

Az összehívó körlevél által előre jelezett szomorú tény valósággal megtörtént: Segesváry József, ki 22 évig viselte közmegelegedésre az esperesi diszes, de terhes hivatalt lemondott, hivatkozva 73 éves korára. Közgyűlés őszinte ragaszkodással megkísérlette, hogy esperesét maradásra bírja, de sikertelenül. Az őszinte tisztelet és igaz bizalom könyekig meghatotta, de lemondását fentartotta.

Érdemeit meleg szavakkal elnöktársa vázolván indítványára egyhangulag tiszteletbeli esperessé választott, érdemei elismeréssel jegyzőkönyvileg megörökítették s áldásdus mnnkásságáért hálás köszönet fejeztette ki. Ő állította fel a tanügyi bizottságot és számvevőszéket melyeknek üdvös működése elvitathatatlan.

Sajnálattal emlékeztünk meg Lövey Pál ocsvai lelkész haláláról s Ujlaky Gábor tanácsbírósról lemondásáról. Szavazat beadás határideje ugy az esperesre mint lelkési tanácsbíróra ápril. 1.

Felbontattak a két világi tanácsbíróra beadott szavazatok is. Megválasztott Dr. Falussy Árpád főispán 38 szavazattal (egyhangulag) és Dr. Szepesy Károly e. m. ügyész 33 szavazattal.

Gyűlés ugy, mint közébed elég népes volt.

Referens.

IRODALOM.

Énekeskönyvi tárgymutató a magyarországi ev. ref. egyház énekeskönyvéhez, lelkészek énekezők és tanítók számára.

Nagy szolgálatot tett az istentisztelet vezetőinek Csiky Lajos a debreceni theologia akadémia tudós tanára fenti cím alatt megjelent munkájával.

A rendkívüli türelemmel és tudással megírt műbeosztása a következő: Az énekeknek alkalmak szerint való megjelölése után a tárgymutatót találjuk mintegy 1100 betűrendben összeszedett szóval, mely felölel minden zoltárunkban előforduló keresztyén eszmét és minden fogalmat. Főérdeme az, hogy a feldolgozott anyag óriási méretei mellett is könnyen áttekinthető. P. o. ha valamely predikáció alap gondolatának megfelelő éneket akarunk találni, rákeresünk az abc. rendben elhelyezett szavak közt s csak az marad feladatunk, hogy a felsorolt énekek közül (néhányikre 8—10 sőt még több ének is van) kiválasszuk azt, mely dallamának ismertebb voltánál fogva, vagy más ok miatt legalkalmasabb. A munkához alapul az egész énekeskönyv s nem a tiszántúli egyházkerület kisebbitett kiadása énekes könyve szolgált, de igen helyesen kihagyta a szerző mindazokat az énekeket, melyek szövege vagy dallama egy vagy más ok miatt alkalmatlan.

Az 56 oldalra terjedő igazi szükségét pótló munka ára 1 kor. 70 fillér. Kapható a szerzőnél.

P. Nagy Zoltán.

„A madarak és fák napja“ címen 64 oldalra terjedő füzet jelent meg Vaday Józseftől. Ez a mű az Orsz. Állatvédő egyesület pályázatán kívül álló anyagot adja meg a madarak és fák napja megtartásához. Tartalma: 1. A tanító teendője a programm-készítésnél. 2. Programmok mindenféle iskola számára. 3. Eredeti alkalmi versek és mondókák. 4. Kisebbségi és nagyobb (minden osztálybeli) tanulók beszédkei, előadnivalói a madarakról, fákról stb. Gyakorlati munka, mely az ünnepély előkészítésénél jó szolgálatot tesz. Ára 1 kor. (és a postadíj.) Megrendelhető Vaday József. ig. t. címen: Nagyváradon.

A keresztyénség lényege címen ad ki Mészáros János ref. lelkész egy munkát. Az első kötet a.) része, mely a Krisztust tárgyalja, mintegy 250 oldalon, körülbelül egy hónap múlva hagyja el a sajtót. E sorok írójának alkalmá volt átolvasni e művet, s az a véleménye róla, hogy magyar egyházi író tollából még alig jelent meg ehhez hasonló munka e nemből. Hogy Krisztusnak ismerője tessen, egyházának lényegét, nem dogmaszerűleg, hanem lélekben ismerje, — ehhez minden papnak megbecsülhetetlen leendő • könyv. S mivel egyh. beszédnek alakjában tárgyalja mélyeséges témáját, kettős célt szolgál egyszerre a pap és a gyülekezet ismeretének bővítését, s mindkettő lelki életének intenzívebbé tételét. — A most megjelenő első résznek az ára 4 kor. lesz, s megrendelhető szerzőnél Zselicskifaludon Somogy m. (!)

volt reá nézve a több napi kocsit. Szívbajt emlegett s tényleg az okozta korai halálát.

Egyik vasárnap még hirdette Isten igéjét, betegen tért hajlékába vissza s másik vasárnap már koporsóban feküdt.

Temetése február 19-ikén ment végbe, óriási részvét mellett. Koporsóját számtalan koszoru fedte s papársai s a gyülekezet könnyező tagjai vitték ki az árnyas temetőbe.

A gyászos papilakon alantírott mondott rövid beszédet, Veres Gusztáv ilki lelkész imát míg a temetőben Kincses István mátészalkai lelkész fungált.

Lövey Pál született a Szabolcs megyei Lövön 1843-ban. Tanult Sárospatakon s káplán volt Gebén, honnan Irinybe választott lelkésznek, hol megnősült feleségül vevén Szilágyi Johannát. Két évig szolgált Irinyben s aztán 34 évig Olcsván.

Pár hónappal ezelőtt nagy öröm töltötte el kebelét, midőn hozzá hasonló fia Miklós tunyogi lelkész menyegzőjét tartotta Szabó Margittal, Szabó Gusztáv szamoszegi lelkész kellemdus leányával. Özvegyén kívül még két leánya: Erzsébet, Lányi Dezsóné s Mariska öntözték könyzapporral az áldott jó apa koporsóját.

És méltán mert a ki egyházának hü pásztora, a közügynek fáradhatlan harcosa volt, szerető szívének legmelegebb érzelmével boldogította családját.

A szeretet melegéből jutott nekem is sugár. Érezte velem, boldogított engem is.

Legyen áldott az igaznak emléke!

Berey József.

Gyász-rovat.

Lövey Pál.
1843—1907.

A nagykarolyi egyházmegyének s közelebb az olcsvai egyháznak méltó gyásza van, midőn Lövey Pál váratlanul néhány napi betegség után jobb létre szenderült február 17-ikén.

Egyházának kiváló szeretetben álló lelkésze volt, melyet 34 évi önzetlen papi működésével vivott ki. Megható volt a kegyeletnek őszinte nyilvánítása, mely megnyilatkozott ravatalánál egyházközsége minden tagja részéről kivétel nélkül. Ez bizonyítja hogy jó pásztor volt.

Együtt érzett hűvel s megragadott minden alkalmat, ahol gyülekezetének szellemi, vagy anyagi hasznát munkálhatta; ön maga érdekét mindig alárendelte a közügynek s ez biztosította részére az általános tiszteletet, bizalmat és ragaszkodást, mely fokozódott iránta halála percéig.

Hatalmas daliás szép alak testileg, szerény, nemes jellem lelkileg. Óriási szorgalom és munkabírás, a legcsekélyebb dologra is precíz figyelemmel. Szigorú igazságérzet, de humánus jó érzelem.

Egyházmegyéje korán méltányolta tehetségeit s tanácsbíróvá választotta. Majd midőn a számvevőszék felállított, a közbizalom őt tette az új intézmény elnökévé. Pedánsabb elnököt képzelni sem lehet. Nemcsak alapot rakott, de magas épületet emelt. Ma is az ő nyomdokai az irányadók.

Pár évvel ezelőtt, betegségére hivatkozva visszavonult a közügyektől. Távol levén a központtól, terhes

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Zsinati levél.** Kedves barátom! Megalakultunk, dekoráltunk és előértekeztünk. Tanítók mellett kardot vontunk, s már mennénk is ha ez az irgalmatlan szentiványi ének vita meg nem indult volna. Két nap óta hömpölyög az énekeskönyvi vita árja; kérdés, hogy lefolyik-e ma estére, mert délután is fogunk ülést tartani. Most a hatodik szónok beszél, tul rajta még vagy tizen vannak felírva. Attól lehet félni, hogy az énekeskönyv bele ful a szóáradatba, már akár Scylla, akár Charibdis, akarom mondani akár Debrecen, akár Sárospatak felé ragadja a rohanó ár. Egyebet még alig csináltunk, ha csak azt nem, hogy az első napon tartott értekezleten kihúztuk azt a méregfogát, melyet olyan mesterségesen plántáltak be a törvényeinket megerősítő záradékba. Az esetleges balmagyarázatok ellen emelt hatalmas óvás, melynél épen azok hallgattak legjobban, a kiktől a legerősebb hangot várták volna s a melyről úgy halljuk, a gróf Tisza István fogalmazása, erőteljes manifestáció lesz a zsinat részéről, barát és ellenség előtt, arról, hogy a magyar református egyhá-

zat képviselő zsinat, minden irányban hűségesen és erélyesen megtudja és meg is akarja védeni igaz jogunkat és jogos érdekeinket. Ez az óvás egyhangulag elfogadva így hangzik: „A zsinat hódoló tisztelettel veszi tudomásul a királyi jóváhagyást és megerősítést. Egyben óvást emel a jóváhagyás és megerősítési záradéknak minden esetleges olyan értelmezése ellen, mintha egyházunknak akár javára, akár terhére az állami törvényhozáson kívül bármely más tényező kötelezettségeket állapíthatna meg, vagy megakaszthatná az 1848. évi XX. törvénycikk teljes végrehajtására irányuló további akciót, illetőleg korlátokat szabhatna egyházunk elé abban a tekintetben, hogy az eddig megállapított államsegély keretén túlmenő jogos igényeinek kielégítését kérhesse és sürgethesse.“ De ez még nem minden. Kimondatott az is, hogy a prot. egyházaknak az állammal szemben támasztható jogigényei még a 48 XX. tul is terjednek, hogy a zsinat úgy ennek, mint a 48 XX.-nek folytatólagos végrehajtása céljából újra összehívható legyen stb. stb. Ha szót és írást várt tőlünk az egyetemes egyház, bennünk nem csalódott és a zsinat elmondhatja magáról, Caesárral: veni, vidi, vici. Rendbehoztuk az énekeskönyv ügyét is. Nyilvánvaló volt, hogy itt 3 akarat ütközött össze, a patakiaké, a bizottságé és gróf Dégenfeldé. Mi mind a hármat honoráltuk és új énekes címe alatt egy csomóba kötöttük. Arról nem lehetett tenni, hogy a grófé volt a legerősebb s legjobban is tetszett, azért is került az első helyre, csak az a jó, hogy ebben az izgatott vitatkozásban (ki hitte volna hogy milyen veszedelmes jószág az ének) emberhalál nem esett, mert csaknem az esett. De minden jó, ha jó a vége és ennek a sokat hánytatott zsinatnak vége mégis felséges szép volt. Leborultunk a mindenható és egymás nagysága előtt. Légy jó egészségben. Tudósító.

— A dunántuli egyh. ker. új főgondnoka.

A dunántuli ref. egyházak szavazata tulnyomó többséggel csaknem egyhangulag gróf Tisza Istvánt választotta meg az egyházkerület főgondnokának. Így ül a fiu abba a székbe és így jut abba a méltóságba, melyben atyja is ült s melyet atyja is viselt. Van hát olyan örökség, mely nem a hagyatéki tárgyalás során száll az utódokra s ez a szülők jó hírneve, az elődök dicsősége. Kétségtelen, hogy ez örökség is nyilvánvalóvá lett e választás alkalmával és Tisza Kálmán egyházához ragaszkodó szabad haladást munkáló szellemének és nevének varázsa is nyilatkozott abban. De még kétségtelenebb, hogy a választás azért mégis a fiunak szólt, kit mindnyájan a nagy név méltó örökösének tartunk s kinek kálvinista őszintesége és hitbuzgósága tör-

hetetlen erélye és nemes egyénisége, magyar érzése és szabadelvű felfogása előtt még azok is hajlanak, a kik különben politikailag vele nem egy uton haladnak. Őszintén örvendünk azért e választásnak, nem csak mert érdemesre esett, hanem azért is mert nagy társadalmi fontossága van és újabb irányt jelöl. De örvendünk a dunántuli ref. egyházak szempontjából is. A statisztikai adatokból úgy látjuk, hogy a reformátusok ebben az egyházkerületben vannak Erdélyt kivéve a legjobban fenyegetve. Ide is kell hát a tehetség és körültekintő vezér. Mint ilyet üdvözlünk még egyszer gróf Tisza Istvánt a dunántuli egyházkerület új főgondnokát.

— Historicus Criticus nyilatkozatára.

Historicus Criticus vonakodik magát megnevezni. Mindenesetre szokatlan eljárás, hogy valaki, saját személyére hivatkozással is, álnév alá rejti, s az alatt is kíván maradni. Erre a szokatlanságra mutatott rá felhívásom, melyet Historicus Criticus balul értelmezett. Egyáltalában nem az volt a célom, hogy őt a pápas elfogultság vádjával illessem, vagy, hogyha talán tekintély volna fegyvereimet lerakva, előtte leboruljak. Hogy „pápastafalót“ személyében nem kereshetek, (sokkalinkább az ellenkezőt), arra kétségtelen bizonyítékok cikkei, de hogy *Kálvinfalót* nem találnék-e, azt már bajos volna mondani a nagy reformátorról fölelevenített s történeti tényekül vett ama vádjai után, melyeknek forrását a róm. kath. *Religio* 1877-iki támadásában s végső fokon a Kálvin gyűlölő *Bolsecnél* kell keresnünk. Erről a Bolsecről pedig ezt olvashatná Historicus Criticus a *Zoványi Jenő* Theol. Ismeretek Tárában: „Kálvin elleni bosszuját *vastag rágalmakat tartalmazó* művével tölté ki rajta. Hogy Historicus Criticus igazi nevét tudni akarom, mielőtt vele vitába bocsátkoznám, azt a személyem iránti tekintetből tartom szükségesnek. Mert látam már én, sőt fájdalom, most még jobban látok tollharcot, ahol az ismeretlenség homályába burkolódzott ellenfél a legérzékenyebb személyes sérelmek elkövetésére képes, és ismeretek embereket, a kik megférhetetlen és féktelen természetöknél fogva az úgy vélt igazság hangoztatásával mindenben keresztül gázolnak, mintahogy pl. a jezsuita a legnagyobb iszonyatosságokat követte el ad maiorem Dei gloriam. Azt akarom hát tudni, hogy vajjon nem ezek közül való-e Historicus Criticus, hogy lehet-e vele tisztességes polemikában bocsátkozni? Mert megvallom, vestigia terrent t. i. azok a nyomok, amelyek engem érintő személyeskedés, gyanúsítás és ferdítés alakjában, támadó cikkében, találhatók. Személyemet egy álarc alatt küzdő, esetleg durva lelkű és tollu egyén kedve szirinti bántalmazá-

sainak kitenni nem vagyok hajlandó. Megírta már *Schopenhauer*, hogy „a gorombaság minden argumentumot legyőz és elhomályosít minden szellemet.“ Nyugodtan bizom ügyünket a hozzáértők ítéletére. *S. Szabó József.*

— **Jótekonyság.** A Debreceni Első Takarékpénztár múlt évi üzleti eredményéből főiskolánk részére a következő adományokat volt szíves juttatni. Főiskolai szegény tanulók részére: 200 korona Természettudományi múzeum részére 40 korona Hittanhallgatók segítő egyesületének 30 korona Joghallgatók segítő egyesületének 30 korona Magyarirodalmi társaságnak 20 korona Gyorsíró egyesületnek 20 korona, összesen 340 korona. Mindezekért fogadják anagytlelkű adományozók egész főiskolánk nevében hálás köszönetünket Dr. Haendel Vilmos akadémiai igazgató.

— **A mi fiunk.** Ilyen cím alatt közli a Mezőtur és Vidéke, hogy a debreceni iskola volt kitűnő növendékét, tehát a „mi fiunkat“ Kónya Gábor volt szeghalmi segédlelkészt szép kitüntetés érte. A protestáns ifjúsági egyesületek internacionális szövetsége ugyanis, múlt évi genfi kongresszusán, amelyen Magyarországot Gergely Antal lelkészünk képviselte, elhatározta, hogy a magyar ifjúsági egyesületek fellendítésére egy utazó titkári állást szervez 4 ezer korona fizetéssel. Erre az állásra a múlt héten Kónya Gábort választotta meg a budapesti orsz. bizottság. Szép munkakör és érdemest ért kitüntetés.

— **A Kassai Kazinczy-kör Bocskay ünnepe.** Egy szépen kiállított tartalmas füzetbe gyűjtötte össze és adta ki a kassai Kazinczy Kör a beszédeket a melyek a f. év febr. 2. dikán megtartott (ez a dátum Bocskay temetésének 300 éves évfordulója) emlék ünnep alkalmával elhangzottak. E füzetből való az a pár sor, melyet Révész Kálmántól lapunk más helyén közlünk. A füzet hozza a Kerekes György szépen megírt magvas tanulmányát Bocskayról és Révész Kálmán befejező közleményét, mely „Bocskay Kassán“ címet viseli.

— **Sinka Lajos megválasztása.** Sinka Lajost az országos tanító egyesület tiszteletbeli elnökét, Krassó nyugalomba lépett tanítóját 33 szavazattal 8 ellenében világi tanácsbíróvá választották a nagybányai egyházmegye egyházai. A választás kitüntetés ugyan az országosan becsült derék férfura is, de dicsőségre szolgál a nagybányai egyházmegyének is, melyre e választás alkalmából is mindnyájan szeretettel és büszkeséggel tekintünk. Mindazonáltal ez a választás sincs bizonyos aggodalom nélkül. Többben nyugtalankodnak amiatt, hogy a Sinka megválasztásával nincs-e meg zavarva a rendek közti egyensúly? Ezt a kérdést azok vetették fel, a kik abban a véleményben vannak, hogy a tanító egyházi jelleggel bír. Ez a felfogás téves. Nálunk reformátusoknál csak a külső a gyülekezet által való elhívás adja az egyházi jelleget Character indelebilis-e nincsen sem a papnak, sem a tanítónak. Ez utóbbi különben sem tartozik az egyházi elemhez. Bizonyítja ezt nem csak a törvény, hanem a tényleges gyakorlat is, mely szerint az alsó szabolcsi egyházmegye világi pótviselőnek a zsinatra tanítót küldött és a mely szerint a debreceni egyházmegye világi képviselőnek a debreceni főgimn. egyik tanárát választotta. Még a lelkész is csak addig őrzi meg egyházi jellegét, míg a tényleges szolgálatban van vagy a lelkészi hivatással nem ellenkező tanári pályán működik. Sinka Lajos tehát világi jellegű és amennyiben a kvalifikációja megvan (érettségi vagy érettségi-

nek megfelelő bizonyítvány,) tanácsbírónak feltétlenül megválasztható. Különben maga a szokásos világi és egyházi megkülönböztetéshez is szó fér; sokkal helyesebb lett volna azt mondani hogy „lelkészi és nem lelkészi“ jellegű. Erről azonban ma nincs megegyezés és különben felesleges erről szót váltani. A nagybányai egyházmegyében felmerült aggályokra azonban egyértelműleg tagadólólag felelhetünk s a nagybányai egyházmegye dicsőségéről és a Sinka Lajos tanácsbíroságáról mindnyájan csak magasztalólólag szólhatunk.

— **A szabadság napja.** 1848 március 15-én kezdődik az új Magyarország, melyben mindenki polgár jogot és földbirtokot nyert. Ekkor teljesedett be az apostol szózata: Nincsen köztetek sem szolga, sem szabados mert ti egyek vagytok a Jézus Krisztusban. És mégsem lehetünk egyek, mert a szolgaság miközöttünk újra megkezdődött és új szabadulásra van szükség, nem csak a népek, hanem a hatalmasoknak is, nem csak az alattvalóknak, hanem a kormányzóknak is. Azonban ne csudálkozzunk ezen. A természet már egészen a Teremtő kezében van, még is minden esztendőben újfent megjelenik a tavasz, hogy a kopár földet, újra felvirágozza. Hanem azt keresni tartozunk, hogy milyen legyen ez az új szabadság? Nem az osztályok, nem az egyesek szabadsága, hanem a nép, a nemzet, a köz szabadsága és boldogulása. Ezt pedig nem a hatalom, nem fegyverek még csak a törvény sem eszközölhetik. Ennek magasabb helyről kell származnia az égből, Istentől, az evangéliumtól. Mind addig a míg ennek fénye meg nem világosodik rajtunk, a mi szabadságunk csak lelki rabság lesz és a mi békeségünk hazugság. Ne csak azt mondjuk hát e napon, hogy el a szolgaságtól, hanem ezt is, vissza Istenhez, vissza az evangéliumhoz.

— **A magyar Fűvészkönyv emlékműve.** Diószegi Sámuel, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület egykori főjegyzője, debreceni lelkész és Fazekas Mihály főhadnagy 1807-ben bocsátották ki az első Magyar Fűvészkönyvet s ez által hatalmas lendületet adtak a magyar tudományos botanikának s jelentős munkát végeztek a növénytan műnevek magyarosításával. Ez évben a Magyar Királyi Természettudományi Társulat és a debreceni Csokonai Kör emlékünnepet rendez a százados évforduló alkalmából. A Csokonai Kör ünnepe, mely a szerzők emlékét megörökítő emlékmű leleplezésével lesz kapcsolatban, valószínűleg május hóban fog lezajlani. Ezt megelőzi a Magyar Királyi Természettudományi Társulat növénytan szakosztályának Budapesten f. hó 22-én a Magyar Tudományos Akadémia kistermében tartandó ünnepélye, melyet a dr. Klein Gyula műegyetemi tanár fog megnyitni. Az emlékbeszédet dr. Barcsa János debreceni tanár fogja mondani, a kit a Természettudományi Társulat még a múlt év elején megbízott Diószegi Sámuel életrajzának megírásával. Thaisz Lajos botanikai, dr. Csapodi István pedig nyelvészeti szempontból fogja ismertetni a Magyar Fűvészkönyvet. Végül dr. Klein Gyula az ünnepélyt bezárja.

— **Egy agg lelkész családi ünnepélye.** Mult hó 27-én, Magosligeten hozott össze ben-

nünket : Sipos József milotai lelkészt nejével, tanítójával Tóth Zoltánnal s alulirottat két lányával, a megvénhedett tisztárs, emberbarát iránti tisztelet és kegyelet érzete. Ugyanis a jelzett nap Pásztor István magosligeti lelkész bátyánk 90-ik év fordulójának napja lévén, jól esett a hosszú mult s kétségtelenül rövid jövő sokaknak nem adatott választó pontján köszönteni őt, kinek a parányi gyülekezet rozzant paróchiájában családi öröme, vigasza és istápjá egyetlen lánya. Kedélyes, de csak hozzánk illő s a vén pásztor házához alkalmazott vigságu volt az ünnepély. Ama komoly gondolatok közt, hogy vajjon lesz-e nekünk, oly születési év fordulónk, bántólag hatott reánk az a körülmény, melyszerint Magosligeten a hivek közzül senkinek sem jutott eszébe, hogy mily nevezetes napja van ma az ő lekipásztoruknak, senki sem érezte magát kötelezettnek, megtisztelni azt a pásztor, ki több mint félszázadon át legeltette ott azon a helyen nyáját az Urnak gyönyörű szép mezején, szép kies folyó vizének partján. Garzó Gyula azt mondja egy helyen : diszlik a hála szép virága csak hogy nem mindenütt. Mig a bogácskóró uton-utfélen tenyész, addig a hála szép virága csak válogatott helyeken, az erényes, nemes szivek földjén terem és nyílik. Fájdalom tehát, hogy az Ur igéinek ekéjével hasgatott és élenyesített mezőkön is, még mindig vannak parcellák, melyeknek talaja inkább termi a bogácskórót, mint a hála virágát. Kispalád, *Nagy Elek* ev. ref. lelkész.

— **Az Isten szolgájának otthona.** Ezzel a jeligével pályázot egy valaki a mezőturi egyház által építendő papi lakra. E pályázat azonban nem a jelige miatt érdemli a megemlékezést, bár ez a tünet se utolsó, hanem a miatt, hogy Mezőtur egyáltalában papi lakot épít. Hiszen még nem omlott össze a régi csűr szerű ódon épület, melyben az Urnak kegyes szolgája Antal pap és az ő családja lakozik vala, kinek szolgálatja kedvet talált mind az Ur előtt, kinek házát építi vala, mind Mezőtur népe előtt, kiket élő hajlékká épít vala az Urban. Az elsőért megérdemli, az utóbbi pedig megmagyarázza, hogy miért épül Mezőturon is más helyen és az Isten kegyes szolgájának hajléka, mely bizony sok helyen semmiképen sem válik dűledező elhagyott voltával a gyülekezet dicsőségére. Mezőturon sem volt az, de itt már az Isten szolgájának házát Antal papnak építik, a kinek szolgálatja kedvet talált az Ur előtt s kinek mi is hosszú boldog lakozást kívánunk az új hajlékban és mi közöttünk is.

— **Március 15.** A március 15-iki emlék-ünnepet szokás szerint megülte a magyar refor-

mátus világ. Itt Debrecenben az ős kollégium kezdte a sort (nem említve az obligát 7 órai harangozást) a délelőtti hivatalos ünneppel, melyen Nagy József tanár tartott általános tetszéssel fogadott emlékbeszédet. Délután is a tanulók ünnepe volt az, melynél a nap jelentősége legjobban megnyilatkozott. Este asztaltársaságok, dalegyletek méltatták a nap jelentőségét, melynek eszmei tartalma és elvi része mindinkább ködbe vész s melyet felujítani éppen a mai időben a legszükségesebb.

— **A karcagi ev. ref. főgymnasium** folyó évi március hó 15-én a Szabadságharc emlékünnepe a következő sorrendben tartja meg: I. A templomban: d, e. 9 órakor imádságot mond Fazekas Gyula vallástanár II. A tornacsarnokban: 1. Nemzeti bordal (Nyizsnyaitól) Előadja: az ifj. énekkar. 2. Nemzeti dal (Petőfi-től). Szavalja: Fábian Sándor VI. o. t. 3. Ünnepi beszédet mond dr. Zsigmond Ferenc tanár. 4. A magyar katona (Székely Ármintól). Előadja az ifj. énekkar. 5. Kossuth (Hyadortól). — Szavalja Papp Tamás VII. o. t. 6. Március 15. (Jakab Ödön-től). Szavalja Sándor László VI. o. t. 7. Rákóczi induló (Mátyás-tól, Előadja az ifj. énekkar. Program. 1. Nemzeti ima. Bartay Edétől. Előadja: a főiskolai énekkar. 2. Ima. Mondja: Csiky Lajos theol. tanár. 3. Himnusz. Erkel Ferenc-től. Előadja: a főiskolai énekkar. 4. Ünnepi beszéd. Mondja: tan. képz. tanár. 5. Szavalt. Előadja: Kun Károly hittanhallgató. 6. Szózat. Orgonakisérettel éneklí a gyülekezet.

— **Veszedelemes babona.** Szegeden Ujlaki Antal hirlapíró jelentést tett a rendőrségen, hogy egy paraszt asszony elpanaszolta a szerkesztőségben, hogy tüdőbajos leánya romlott kutyaszirtól, a melyet a városi gyepmesteri telepen tüdőbajosok részére árusítanak, meghalt. Ujlaki, hogy a panasz valóságáról meggyőződjék, két köhécselő asszonyt kocsin küldött a telepre, hogy vegyenek mellbajosoknak való orvosságot. Ott negyedkiló kutyaszirt nyolevan fillérért adtak nekik. A telepen azt mondták, hogy a tüdőbajosok már évek óta sikerrel használják a kutyaszirt; a ki belepusztult, az esetleg úgy is meghalt volna; a kutyaszirt vagy piritósrá kell használni, vagy pedig levesbe, fánkba, tyukpecsenyébe kell belefőzni. A jelentés következtében a főkapitány késő este rendőrökkel megszállotta a gyepmesteri telepet, a hol éppen akkor kutyák hájának kiolvasztására készültek. A főkapitánynak azt mondták, hogy a veszett kutyákat tanuk előtt elássák és csak az egészséges, kövér kutyák zsirját olvasztották ki.

— **A nevetés halála.** Ezzel a címmel igen szép és nemes könyvet irt egy angol tudós, Sully professor Szomoruan mondja el benne, hogy — haldoklik a jó kedv. Az emberek se olyan sokat, se olyan hangosan se olyan könnyen nem nevetnek többé, mint hajdanán. Ha statisztikát lehetne csinálni a kacagásról, a világ megijjedne, mennyit veszített egykori kedvéből. Ilyen statisztikát csinálni ugyan nem lehet, de hogy a dolog csakugyan így áll, kétségbe se vonható. Bizonyosság rá, hogy a nevetés eszközei egyre erősebbek, durvábbak kellene, hogy legyenek a visszhangjuk mégis egyre halkabb. Bizonyos, hogy az emberiség gondolkodása nemcsak komolyabb, hanem sötétebb is lett: mert maga az élet hivatásának komoly fölfogása még nem ellensége a vidámságnak. De ellensége az anyagi boldogulásért való könyörtelen és rideg verseny, a mely kegyetlenné teszi a diadalmast és elkeseredetté az elbukót. Ebben a nagy, szabad versenyben természetesen az élelmesé, a

számítóé. a ravaszé a győzelem, az álmodozó, a naiv, a bizakodó és könnyen hívő szolgásgba esik, az elnyomott ember pedig bátortalan, csöndes és szomorú. Pedig, — írja Sully, — ha egykor Isten ítélőszéke elé kerülünk, okvetlenül számot kell adnunk róla, hogy hány gyermeket fosztottunk meg attól, a mit ő földi életének legnagyobb kincséül adott neki, a jókedvétől. A ki inségében lopott, vagy indulatában ölt, még nem bizonyos, hogy olyan, mint a ki lelkiismeretfurdalás nélkül tudja nézni a szomorúságot, a melyet embertársának ok nélkül okozott. Tisztelni kell a jókedvet, a mely senkinek se árt: minden megölt nevetés, elpusztított jókedv megrablása a világ boldogságának, a melyből nem jutott oly sok az emberiségnek, hogy belőle büntetlenül sikkasztgatni lehetne.

— **Emlékünnep.** Nagykőrösön mult héten tartotta meg rendkívüli közgyűlését a kecskeméti református egyházmegye, a mely közgyűlés tulajdonképpen emlékűnnep volt a novemberben elhunyt sokérdemű egyházmegyei főgondnoknak, sepsirétyi Antos János abonyi nagybirtokosnak. Az emlékbeszédet H. Kiss Kálmán képzőintézeti igazgató mondotta. E gyűlésen hirdették ki a gyülekezetek választásának eredményét, mely szerint világi tanácsbírónak Babó Mihály országgyűlési képviselőt, egyházi tanácsbíróknak Csekey István szolnoki s Szekér Sándor jászkarajenői lelkészeket választották meg, világi aljegyzőnek pedig Jászkunszolnokmegye főjegyzőjét, Küry Albert doktort.

Tartalom-jegyzék: Március. Szaboleska Mihály. — Testvér-harc. Dr. Ferenczy Gyula. — Rejtélyek. Andrassy Kálmán. — Az új énekeskönyv ügyéről. Halász Domokos. — Bocskay temetésének 300-ados évfordulója. Révész Kálmán. — Közéletünk: Kérő szózat. Muzsnay Miklós. — A nagykárolyi ev. ref. egyházmegye rendkívüli közgyűlése. Referens: — Irodalom. — Gyász-rovat. Lövey Pál. Berey József. — Különfélék.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázatok.

I

A nagykárolyi egyházmegyében a halálozás által megüresült olcsvai ev. ref. lelkészi hivatalra, melynek díjlevélszerinti évi javadalma készpénz, földhaszonélvezet, termény és stoláreből egyházmegyei becslés szerint 1600 korona s így az egyház IV osztályu; kongrua nincs.

Első évi jövedelmének fele az özvegyé, ki október 1-én a lakásból távozik.

II.

Ugyanazon egyházmegyében a lemondás által üresedésbe jött olcsva-apátii lelkészi hivatalra, melynek évi javadalma készpénz, földhaszonélvezet, termény és stoláreből szinte 1600 kor. s így az egyház IV. oszt. kongrua stb sincs.

Özvegy nincs, Szabad lakás és egész fizetés.

Mindkét választandó lelkész tagja az egyházmegyei gyámintézetnek s hivatalát ápril 24-én elfoglalni köteles.

Pályázatok ugy egyik mint másik lelkészre folyó évi ápril. 6-ig püspöki minősítvény és legújabb keletű szolgálati bizonyítvánnyal felszerelve Segesváry József espereshez Kántorjánosiba (szatmár megye posta helyben) küldendők.

Debrecen 1907. március 11.

Kiss Áron,
püspök.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

KÖNYVNYOMDÁJA

(tulajdonos: FARAGÓ GYÖRGY)
ajánlja

modernül berendezett könyvnyomdáját a nagyérdemű közönség szives figyelmébe.

Gummi és rézbélyegzők
állandó festékpárnák,
számozógépek,
rézpecsétnyomók és
izléses nyomtatványok
gyorsan, ponosan és olcsón

DEBRECEN, Simonffy-u. 5. sz. alatt kapható.

Király balzsam

Köszvény és
csusz ellen.
Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hatás legjobbj fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvényénél csuznál** továbbá meghülekénél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hatás. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!**
híres

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuspedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.

Konfirmálások alkalmából

ajánljuk az

S. Szabó József által átdolgozott Révész—Szoboszlay—Szabó: Konfirmációra előkészítő kátét ára 30 fill.

Konfirmációi emléklapok fekete nyomással 1 drb. 4 fill., 100 drb. 3.60, csinos kék körzettel 1 drb. 5 fill. 100 drb. 4.50, díszes aranyozott körzettel 1 drb. 6 fill., 100 drb. 5.40

Konfirmáció ajándékul ajánljuk a **Rozgonyi J. féle gyermekimakönyvet** díszes kötésben 50 fill., 80 fill., 3 kor., 4 kor., és 5 korona árakban kaphatók:

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkereskedésében

DEBRECENBEN, Kossuth-utca 11. szám.

Baktai EGRY FERENCZ

harangöntő
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
arany oklevelet nyert.

Ajánlja

harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállít

harangokat

bármely sulyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elősmé-
ró irat.

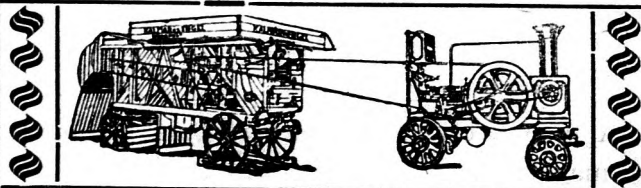
Számtalan első díjakkal és díszoklevelekkel kitüntetve.

KALMÁR ÉS ENGEL

MÓTOR- ÉS GÉPGYÁRA

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 18.

Ajánlja úgy cséplőgépet, mint malomüzemre legegyszerűbb benzínmotorjait, benzínlokomobiljait, valamint szivógázmotorjait, melyek V., Lipót-körut 18. bármikor üzemben megtekinthetők.

Teljes jótállás kitűnő cséplésért! **Egyedül létező újdonság!**

Ezen motorok egyenletes járásuak és bámulatos egyszerű szerkezetük folytán bármely legjáratlanabb ember által is azonnal könnyen kezelhetők.

Árjegyzék ingyen! ————— Olcsó árak részletfizetésre

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik 13,000 törzsbetétre több mint 580,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 1.700,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6%-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk. Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 26. szám, főtözsde épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor, Dr. Brukner Ernő,
jogtanácsos. elnök.

Ügyvezető választmány:
Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor. Grósz Nagy Ferencz.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHAZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok fc huzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke névze azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stílusban; levéltári írománytartó fedeleket.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
DEBRECEN, Kölcsey-utca 18.

Egyházi és iskolai építkezések tervezete és kivitele felsőbbhatóságilag helybenhagyott vagy a közgazgatás ügyi minta terve alapján.

Tervezetek és költségvetések készítése vagy azok felülbírálása a hely színén is.

Építkezési kölcsönök ajánlása és lebonyolítása

Szabadalmazott gyorsan száradó és szárító víz-elszigetelő festék gyár falak, nedves helyek szárazzák tételére, Vihar és időjárásálló homlokzat festékek, zománcmáz, klozetek, fürdőszobák, konyhák falainak vízmentes bevonására. Gyorsan száradó kemény és puha padló festékek mindféle színben.

Teljesített építkezésekről, végzett munkálatokról bizonyítványok és elismerő okiratok.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
Debrecen, Kölcsey-utca 18.

— „Antidol“ a legjobb gyógyszer: fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp tenyéren eldörzsölve, s használatin tasítás szerint belelegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagyszerű hatásaért arany éremmel lett kitüntetve egy üvegse ára 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele a fejfájást. Kapható: Grósz Nagy Ferencz gyógyszerárában Debrecen az Arany egyszaruhoz.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok illetnekel való újra szerelését és vertvas-harang állványok.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

Egyházi szentedények

urvaecsora-kelyhek, keresztelő-kannák és medenczék, bor-
kancsók,

arany és ezüst ékszerek,

evőeszközök, chinaezüst disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrendelésekre különös gondot
fordítok !!

Árjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve.

Polgár Kálmán

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII Erzsébet-körút 29.
Az ev. ref. egyházak szállítója.

Pontos kiszolgálás; jutányos árak!

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debrecenben a Piacz-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

férfi, fiu és leányka ruha-üzlete.

A járókelőket megálliadják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az őszi idény legújabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hírneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövegekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra **szabott árak**, mely minden darabon ki-
van fektetve, amennyiben a **szabott árak**, mely minden darabon ki-
tüntetve látható, a leg-
pontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal
eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem
felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITVAOTTT 1845-ben.